

Zápis z 9. zasedání
Kolegia expertů k výkonu rozsudků ESLP
konaného dne 5. září 2023

Dne 5. září 2022 se na Ministerstvu spravedlnosti („MSP“) konalo 9. zasedání Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva a provádění Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen po řadě „Kolegium“, „Soud“ a „Úmluva“), poradního orgánu vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudem.

(...)

ERRC A MDAC PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ
(UMISŤOVÁNÍ DĚTÍ DO 3 LET DO INSTITUCIONÁLNÍ PÉČE)

Zástupkyně KVZ E. PETROVÁ stručně nastínila pokrok, ke kterému došlo, v podobě novelizace zákona o zdravotních službách, v jehož rámci se navrhuje úplné zrušení služby dětský domov pro děti do tří let věku od 1. ledna 2025. V této souvislosti poděkovala MPSV a Ministerstvu zdravotnictví za přípravu novely a zmocněnkyni vlády pro lidská práva K. ŠIMÁČKOVÉ LAURENČÍKOVÉ, zástupkyni Poslanecké sněmovny H. VÁLKOVÉ a zástupkyni Senátu M. HORSKÉ za jejich aktivity v této oblasti.

Zástupkyně Nadace J&T B. KŘÍŽANOVÁ představila nejdůležitější výstupy ze závěrečné zprávy o počtu dětí v dětských domovech pro děti do tří let věku z jara 2023, kterou zpracovalo MPSV ve spolupráci s Nadací J&T. Data jsou podrobná, týkají se počtu, věku i zdravotního stavu umisťovaných dětí, rozlišují mezi umístěními dobrovolnými a na základě soudního rozhodnutí, sledují statistiky odděleně ke každému tzv. kojeneckému ústavu. Zásadním výstupem je, že službu dětský domov pro děti do tří let věku je opravdu možné ukončit k plánovanému datu; meziročně dochází k výraznému poklesu přijímaných dětí, některá zařízení příjem zastavila úplně a připravují se na transformaci. Celkový počet dětí v zařízeních se snížil na cca 400. Proměnila se i věková struktura dětí, dětí do tří let je v zařízeních asi 35 %, a jsou i taková zařízení, která nyní mají pouze děti starší tří let, pro které ale služba není určena. Dle předchozí novely účinné od 1. ledna 2022 může být dítě umístěno do tzv. kojeneckého ústavu pouze na základě indikace nutnosti lůžkové péče. Nejvíce se v snížily příjmy dětí do 1 roku věku a následně od 1 do 3 let, kdy jde o zhruba 50 dětí v obou věkových kategoriích v roce 2022. Nicméně indikaci od lékaře má jen asi polovina umístěných dětí. To je alarmující zjištění, které poukazuje na to, že kdyby proběhla důsledná implementace novely do praxe, tak jsou příjmy již nyní téměř na nule. Další otázkou je, zda má zdravotní postižení vždy skutečnou relevanci pro rozhodnutí o umístění dítěte.

Zmocněnkyně vlády pro lidská práva K. ŠIMÁČKOVÁ LAURENČÍKOVÁ ocenila, že se počítá s ukončením činnosti umisťování dětí do tzv. kojeneckých ústavů ke dni 31. prosince 2024 a poděkovala všem, kteří se na tom podíleli. Uvedla, že při schůzce s ministrem M. Jurečkou, které se účastnili i zástupci KVZ, ministr uvedl, že počítá s postupným zavedením věkových hranic pro umisťování dětí do ústavních zařízení. Ve vztahu k dětem, na které se bude vztahovat novela s plánovanou účinností k 1. lednu 2025, je důležité metodické vedení MPSV vůči krajům, které musí pracovat s rodinami odebraných dětí včetně zajištění bydlení a posílení rodičovských kompetencí. Metodické působení na kraje je klíčové, aby i v situacích, kdy není možná návrat dítěte do péče biologické rodiny, docházelo i k mezikrajovému mapování vhodných pěstounů. Úřad vlády bude nápomocný.

Zástupkyně MPSV M. ŠTĚPÁNKOVÁ ŠTÝBROVÁ uvedla, že novela byla projednána na Legislativní radě vlády a koncem září bude předložena vládě. Po schválení novely nebude možné děti

do 4 let věku umisťovat do ústavních zařízení. Do budoucna se počítá s dalšími úpravami s postupným omezováním věku po vzoru sousedních států. Potvrdila, že se vede intenzivní diskuse s kraji, kdy některé požádaly o přehodnocení situace umístěných dětí. Uvedla, že jsou připravena opatření v rámci plánu obnovy, které mají podpořit sanaci rodin, náhradní rodinnou péči a upravit informační systém k lepšímu sdílení informací napříč kraji.

Zástupce PPO *L. ZAMBOJ* uvítal ochotu ministra práce a sociálních věcí řešit otázku umisťování starších dětí, ale vyjádřil znepokojení nad oddalováním řešení. Dle jeho názoru by nastavení věkových hranic mělo být součástí již současné novely, byť s delším přechodným obdobím než u mladších dětí. Odborné výzkumy ukazují, že umisťování dětí do šesti let věku do ústavní péče zanechává na jejich vývoji následky srovnatelné s následky týrání.

Zástupkyně Senátu *M. HORSKÁ* zdůraznila, že jako u předchozích diskutovaných případů desegregace a participačních práv dětí má na problému často výrazný podíl nedostupnost bydlení.

Závěry:

Kolegium uvítalo informace o předložené novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí a zákona o zdravotních službách. Kolegium podpořilo nezbytnost zrušení § 43 a 44 zákona o zdravotních službách a definitivní ukončení služby dětský domov pro děti do tří let věku v co nejbližším možném termínu, nejpozději od 1. ledna 2025. Kolegium dále uvítalo informace o chystaném návrhu zákona o ochraně dětí a podpoře rodin a vyslovilo se pro zakotvení věkových hranic pro umisťování dětí do ústavní péče.

(...)